Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 12ης Σεπτεμβρίου 2018*

«Προδικαστική παραπομπή – Αεροπορικές μεταφορές – Κανονισμός (ΕΚ) 261/2004 – Άρθρο 8, παράγραφος 1 – Επιστροφή του αντιτίμου εισιτηρίου σε περίπτωση ματαιώσεως πτήσεως – Προμήθεια την οποία εισπράττει πρόσωπο το οποίο ενεργεί ως διαμεσολαβητής μεταξύ του επιβάτη και του αερομεταφορέα κατά την αγορά του εισιτηρίου – Εξέταση του αν η προμήθεια περιλαμβάνεται στο αντίτιμο»

Στην υπόθεση C-601/17,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Amtsgericht Hamburg (ειρηνοδικείο Αμβούργου, Γερμανία) με απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2017, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 18 Οκτωβρίου 2017, στο πλαίσιο της δίκης

Dirk Harms,

Ann-Kathrin Harms,

Nick-Julius Harms,

Tom-Lukas Harms,

Lilly-Karlotta Harms,

Emma-Matilda Harms

κατά

Vueling Airlines SA,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. Malenovský (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, D. Šváby και M. Βηλαρά, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Vueling Airlines SA, εκπροσωπούμενη από την B. Liebert, Rechtsanwältin,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

– η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον G. Braun και την N. Yerrell,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού (ΕΚ) 261/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Φεβρουαρίου 2004, για τη θέσπιση κοινών κανόνων αποζημίωσης των επιβατών αεροπορικών μεταφορών και παροχής βοήθειας σε αυτούς σε περίπτωση άρνησης επιβίβασης και ματαίωσης ή μεγάλης καθυστέρησης της πτήσης και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 295/91 (ΕΕ 2004, L 46, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, των συζύγων Dirk Harms και Ann-Kathrin Harms καθώς και των τεσσάρων τέκνων τους και, αφετέρου, της Vueling Airlines SA σχετικά με την επιστροφή του αντιτίμου εισιτηρίων που αγοράσθηκαν με τη διαμεσολάβηση της Opodo Ltd.

Το νομικό πλαίσιο

3 Το άρθρο 2, στοιχείο στ′, του κανονισμού 261/2004 ορίζει τον όρο «εισιτήριο» ως «το έγκυρο έγγραφο που παρέχει δικαίωμα μεταφοράς, ή το ισοδύναμό του σε μη έντυπη, π.χ. ηλεκτρονική μορφή, το οποίο έχει εκδοθεί ή εγκριθεί από τον αερομεταφορέα ή τον εξουσιοδοτημένο πράκτορά του».

4 Το άρθρο 5 του κανονισμού αυτού, το οποίο επιγράφεται «Ματαίωση», προβλέπει, στην παράγραφό του 1, τα εξής:

«Σε περίπτωση ματαίωσης μιας πτήσης, οι επιβάτες δικαιούνται:

α) βοήθεια από τον πραγματικό αερομεταφορέα σύμφωνα με το άρθρο 8,

[…]».

5 Το άρθρο 8 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο επιγράφεται «Δικαίωμα επιστροφής χρημάτων ή μεταφοράς με άλλη πτήση ή άλλο μεταφορικό μέσο», ορίζει, στην παράγραφό του 1, τα εξής:

«Όταν γίνεται παραπομπή στο παρόν άρθρο, παρέχεται στον επιβάτη η δυνατότητα να επιλέξει:

α)

– την εντός επτά ημερών επιστροφή, με τους τρόπους που αναφέρονται στο άρθρο 7, παράγραφος 3, του πλήρους αντιτίμου του εισιτηρίου του, στην τιμή που το αγόρασε […]

– πτήση επιστροφής στο αρχικό σημείο αναχώρησής του […]

[…]».

6 Το άρθρο 10 του ίδιου κανονισμού, το οποίο επιγράφεται «Αλλαγή θέσης», προβλέπει, στην παράγραφό του 2, τα εξής:

«Εάν πραγματικός αερομεταφορέας τοποθετήσει επιβάτη σε θέση κατώτερη από εκείνη για την οποία αγοράσθηκε το εισιτήριο, επιστρέφει εντός επτά ημερών, με τους τρόπους που αναφέρονται στο άρθρο 7, παράγραφος 3:

α) το 30 % της τιμής του εισιτηρίου για όλες τις πτήσεις έως 1 500 χιλιομέτρων, ή

β) το 50 % της τιμής του εισιτηρίου προκειμένου για όλες τις ενδοκοινοτικές πτήσεις άνω των 1 500 χιλιομέτρων […] και για όλες τις άλλες πτήσεις μεταξύ 1 500 και 3 500 χιλιομέτρων, ή

γ) το 75 % της τιμής του εισιτηρίου προκειμένου για όλες τις πτήσεις που δεν εμπίπτουν στα στοιχεία α) ή β) […]».

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

7 Ο D. Harms αγόρασε, μέσω του ιστότοπου opodo.de, εισιτήρια που επέτρεπαν στη σύζυγό του, στον ίδιο και στα τέσσερα τέκνα τους να ταξιδέψουν από το Αμβούργο (Γερμανία) στο Φάρο (Πορτογαλία) μέσω Βαρκελώνης (Ισπανία), με πτήση εκτελούμενη από την αεροπορική εταιρία Vueling Airlines. Η Opodo χρέωσε ποσό ύψους 1 108,88 ευρώ στον D. Harms στο πλαίσιο της αγοράς αυτής και του έστειλε την αντίστοιχη επιβεβαίωση, επί της οποίας αναγραφόταν το εν λόγω ποσό, χωρίς περαιτέρω διευκρίνιση. Παράλληλα, η Opodo διαβίβασε ποσό ύψους 1 031,88 ευρώ στη Vueling Airlines.

8 Ωστόσο, η πτήση με την οποία επρόκειτο να ταξιδέψει η οικογένεια Harms δεν εκτελέστηκε σύμφωνα με το σχέδιο του ταξιδίου που είχε προβλεφθεί από τη Vueling Airlines, ενώ μια τέτοια κατάσταση θα έπρεπε, κατά το αιτούν δικαστήριο, να εξομοιωθεί με ματαίωση πτήσεως κατά την έννοια του κανονισμού 261/2004.

9 Ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, οι σύζυγοι D. Harms και A.-K. Harms, ενεργούντες ιδίω ονόματι και εξ ονόματος των τεσσάρων τέκνων τους, υποστηρίζουν ότι η Vueling Airlines οφείλει, δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού 261/2004, να επιστρέψει σ’ αυτούς το σύνολο του ποσού των 1 108,88 ευρώ που τους χρέωσε η Opodo. Η Vueling Airlines δεν αμφισβητεί τη βασιμότητα του εν λόγω αιτήματος καθόσον αυτό αφορά το ποσό των 1 031,88 ευρώ που της διαβίβασε η Opodo, τονίζοντας ότι πρόκειται για την τιμή των εισιτηρίων που είχε αγοράσει ο D. Harms. Αντιθέτως, η εν λόγω αεροπορική εταιρία εκτιμά ότι δεν οφείλει να επιστρέψει στον τελευταίο τη διαφορά μεταξύ του ποσού αυτού και του ποσού των 1 108,88 ευρώ που είχε εισπράξει η Opodo, υποστηρίζοντας ότι αυτή η διαφορά των 77 ευρώ δεν αποτελεί μέρος της εν λόγω τιμής.

10 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Amtsgericht Hamburg (ειρηνοδικείο Αμβούργου, Γερμανία) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει η “επιστροφή, με τους τρόπους που αναφέρονται στο άρθρο 7, παράγραφος 3, του πλήρους αντιτίμου του εισιτηρίου του, στην τιμή που το αγόρασε”, κατά το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού 261/2004, την έννοια ότι πρόκειται για το ποσό που ο επιβάτης έχει καταβάλει για το αντίστοιχο αεροπορικό εισιτήριο ή λαμβάνεται υπόψη το ποσό που έλαβε πράγματι ο εναγόμενος αερομεταφορέας όταν στη διαδικασία κρατήσεως παρεμβάλλεται επιχείρηση διαμεσολαβήσεως, η οποία εισπράττει τη διαφορά μεταξύ του ποσού που καταβάλλει ο επιβάτης και του ποσού που λαμβάνει ο αερομεταφορέας, χωρίς να προβαίνει σε αντίστοιχη γνωστοποίηση;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

11 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν ο κανονισμός 261/2004, και ειδικότερα το άρθρο του 8, παράγραφος 1, στοιχείο α', έχει την έννοια ότι η τιμή του εισιτηρίου που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τον καθορισμό του ποσού που πρέπει να επιστραφεί από τον αερομεταφορέα σε έναν επιβάτη σε περίπτωση ματαιώσεως πτήσεως περιλαμβάνει τη διαφορά μεταξύ του ποσού που κατέβαλε ο εν λόγω επιβάτης και εκείνου που έλαβε ο εν λόγω αερομεταφορέας, η οποία αντιστοιχεί σε προμήθεια την οποία εισέπραξε το πρόσωπο το οποίο ενήργησε ως διαμεσολαβητής μεταξύ των δύο τελευταίων.

12 Κατά το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 261/2004, σε συνδυασμό με το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού αυτού, εναπόκειται στον αερομεταφορέα, σε περίπτωση ματαιώσεως πτήσεως, να παρέχει στους ενδιαφερόμενους επιβάτες βοήθεια που συνίσταται στην εκ μέρους του ως άνω αερομεταφορέα προσφορά στους εν λόγω επιβάτες, μεταξύ άλλων, της επιστροφής του αντιτίμου του εισιτηρίου τους στην τιμή που το αγόρασαν, καθώς και, ανά περίπτωση, πτήσης επιστροφής στο αρχικό σημείο αναχώρησής τους.

13 Το γράμμα του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 261/2004 θεσπίζει άμεσο σύνδεσμο μεταξύ της έννοιας του «εισιτηρίου» και της εκφράσεως «τιμή που το αγόρασε [ο επιβάτης]», λαμβανομένου υπόψη ότι ένα τέτοιο εισιτήριο μπορεί να αγορασθεί από τους οικείους επιβάτες είτε απευθείας από τον αερομεταφορέα είτε μέσω διαμεσολαβητή όπως είναι, μεταξύ άλλων, ένας εξουσιοδοτημένος πράκτορας περί του οποίου γίνεται λόγος στο άρθρο 2, στοιχείο στ', του κανονισμού 261/2004.

14 Όταν ένας τέτοιος διαμεσολαβητής εισπράττει, στο πλαίσιο αυτό, προμήθεια από επιβάτη, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, τίθεται το ζήτημα εάν και σε ποιον βαθμό η προμήθεια αυτή αποτελεί συστατικό στοιχείο της τιμής του εισιτηρίου που πρέπει να επιστραφεί από τον οικείο αερομεταφορέα στον εν λόγω επιβάτη σε περίπτωση ματαιώσεως της αντίστοιχης πτήσεως.

15 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί, γενικότερα, ότι ο κανονισμός 261/2004 δεν αποσκοπεί μόνο στη διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των επιβατών, αλλά και στη διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ των συμφερόντων των εν λόγω επιβατών και των συμφερόντων των αερομεταφορέων (απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 2009, Sturgeon κ.λπ., C-402/07 και C-432/07, EU:C:2009:716, σκέψη 67).

16 Υπό το πρίσμα των σκοπών αυτών, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, καίτοι μια προμήθεια την οποία εισπράττει διαμεσολαβητής από επιβάτη, κατά την αγορά ενός εισιτηρίου, πρέπει κατ' αρχήν να θεωρηθεί ότι αποτελεί συστατικό στοιχείο του αντιτίμου που θα πρέπει να επιστραφεί στον εν λόγω επιβάτη σε περίπτωση ματαιώσεως της αντίστοιχης πτήσεως, ωστόσο, ο συνυπολογισμός της εν λόγω προμήθειας στο επιστρεπτέο ποσό πρέπει να υπόκειται σε ορισμένα όρια, λαμβανομένων υπόψη των συμφερόντων των αερομεταφορέων τα οποία αυτή θίγει.

17 Επί του τελευταίου αυτού σημείου, από το άρθρο 2, στοιχείο στ', του κανονισμού 261/2004 προκύπτει ότι ένα «εισιτήριο» αποτελεί ένα έγγραφο ή το ισοδύναμό του σε μη έντυπη, παραδείγματος χάρη σε ηλεκτρονική μορφή, το οποίο έχει εκδοθεί ή εγκριθεί από έναν αερομεταφορέα ή από έναν πράκτορα που έχει εξουσιοδοτηθεί εκ μέρους ενός τέτοιου αερομεταφορέα. Από τον εν λόγω ορισμό απορρέει ότι τα διάφορα στοιχεία ενός τέτοιου εισιτηρίου, και μεταξύ αυτών η τιμή του, στην περίπτωση που το εν λόγω εισιτήριο δεν έχει εκδοθεί από τον ίδιο τον αερομεταφορέα, πρέπει πάντως να εγκρίνονται από αυτόν και, επομένως, να μην καθορίζονται εν αγνοία του.

18 Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου, από την οποία απορρέει ότι η μερική επιστροφή της «τιμής του εισιτηρίου» που προβλέπεται στο άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχεία α' έως γ', του κανονισμού 261/2004, σε περίπτωση που ο αερομεταφορέας τοποθετήσει επιβάτη σε θέση κατώτερη από εκείνη για την οποία ο τελευταίος αγόρασε το εισιτήριό του, πρέπει να καθορίζεται λαμβανομένων υπόψη μόνον των «αναπόφευκτων» συστατικών στοιχείων της εν λόγω

τιμής, υπό την έννοια ότι ο επιβάτης πρέπει οπωσδήποτε να τα καταβάλει προκειμένου να λάβει, ως αντιστάθμισμα, τις προτεινόμενες από τον αερομεταφορέα υπηρεσίες (απόφαση της 22ας Ιουνίου 2016, Mennens, C-255/15, EU:C:2016:472, σκέψη 36).

19 Πράγματι, ένα συστατικό στοιχείο της τιμής του εισιτηρίου που καθορίζεται εν αγνοία του αερομεταφορέα δεν μπορεί να θεωρηθεί αναγκαίο προκειμένου ο επιβάτης να λάβει τις προτεινόμενες από τον αερομεταφορέα αυτόν υπηρεσίες.

20 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο κανονισμός 261/2004, και ειδικότερα το άρθρο του 8, παράγραφος 1, στοιχείο α′, έχει την έννοια ότι η τιμή του εισιτηρίου που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τον καθορισμό του ποσού που πρέπει να επιστραφεί από τον αερομεταφορέα σε έναν επιβάτη σε περίπτωση ματαιώσεως πτήσεως περιλαμβάνει τη διαφορά μεταξύ του ποσού που κατέβαλε ο επιβάτης αυτός και του ποσού που έλαβε ο εν λόγω αερομεταφορέας, η οποία αντιστοιχεί σε προμήθεια την οποία εισέπραξε το πρόσωπο το οποίο ενήργησε ως διαμεσολαβητής μεταξύ επιβάτη και αερομεταφορέα, εκτός αν η προμήθεια αυτή έχει καθοριστεί εν αγνοία του εν λόγω αερομεταφορέα, όπερ εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

Επί των δικαστικών εξόδων

21 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) αποφαίνεται:

Ο κανονισμός (ΕΚ) 261/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Φεβρουαρίου 2004, για τη θέσπιση κοινών κανόνων αποζημίωσης των επιβατών αεροπορικών μεταφορών και παροχής βοήθειας σε αυτούς σε περίπτωση άρνησης επιβίβασης και ματαίωσης ή μεγάλης καθυστέρησης της πτήσης και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 295/91, και ειδικότερα το άρθρο του 8, παράγραφος 1, στοιχείο α′, έχει την έννοια ότι η τιμή του εισιτηρίου που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τον καθορισμό του ποσού που πρέπει να επιστραφεί από τον αερομεταφορέα σε έναν επιβάτη σε περίπτωση ματαιώσεως πτήσεως περιλαμβάνει τη διαφορά μεταξύ του ποσού που κατέβαλε ο επιβάτης αυτός και του ποσού που έλαβε ο εν λόγω αερομεταφορέας, η οποία αντιστοιχεί σε προμήθεια την οποία εισέπραξε το πρόσωπο το οποίο ενήργησε ως διαμεσολαβητής μεταξύ επιβάτη και αερομεταφορέα, εκτός αν η προμήθεια αυτή έχει καθοριστεί εν αγνοία του εν λόγω αερομεταφορέα, όπερ εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

(υπογραφές)